

HE 3/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle elintarvikelaiksi ja laiksi sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Elintarvikelain kokonaisuudistus on pitkään odotettu uudistus. Nykyistä lakia on muutettu useita kertoja ja toimintaympäristö on monella tapaa muuttunut, joten uudistus on erittäin tervetullut ja tarpeellinen.

Uudistuksessa valvonnan painopistettä siirretään aiempaa selkeämmin toiminnan, ei tilojen valvomiseen, mikä on muuttuneen toimintaympäristön vuoksi tarkoituksenmukainen suuntaus. Valvontaviranomaisille tulee myös uusia työkaluja käyttöön, esimerkiksi elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu. Uudet työkalut ovat tarpeen valvonnan tehostamiseksi, jotta valvonnan voimavaroja voidaan suunnata nykyistä enemmän toisaalta yleiseen neuvontaan ja toisaalta laaja-alaisempiin ja vaikeampiin lainsäädännön rikkomustapauksiin sekä elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntatyöhön. Myös valvonnan perusmaksun käyttöönotto voi parantaa mahdollisuuksia suunnata kuntien valvontaresursseja näihin tarkoituksiin. Valvonnan perusta on kuitenkin edelleen tarkastustoiminta ja sen toteutuminen tulee turvata.

Elintarvikevalvontaviranomaiset ovat viime vuosina olleet aiempaa enemmän mukana harmaan talouden torjunnassa ja viranomaisyhteistyötä on tiivistetty ja tehostettu sekä kansallisesti että kansainvälisesti elintarvikesektorin rikollisuuden torjunnassa ja selvittämisessä. Tähän työhön liittyen myös lainsäädäntöä on pyritty kehittämään. V. 2020 voimaan tullessa elintarvikelain muutoksessa säädettiin mm. elintarvikealan toimijan luotettavuusvalvonnasta sekä parannettiin viranomaisten tiedonsaantioikeuksia ja viranomaisten oma-aloitteista tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä.

Viranomaisten oma-aloitteista tietojen luovuttamista koskevaa säännöstä on tässä hallituksen esityksessä supistettu verrattuna viime vuonna voimaan tulleeseen säännökseen. Ruokavirasto ei pidä tätä hyvänä kehityksenä ajatellen muun muassa harmaan talouden torjuntaa, missä tehostamisen kannalta olisi tärkeää eri hallinnonalojen viranomaisten yhteistyöedellytysten ja tiedonkulun parantaminen.

Ruokaviraston asemaa elintarvikerikosten esitutkinnassa ja rikosprosessissa vahvistetaan uudessa elintarvikelaissa. Tämä on hyvä asia. Elintarvikeketjun

rikollisuuden estämiseksi myös rikoslaissa olevia rangaistusteikkoja esimerkiksi terveysrikoksen kohdalla tulisi kiristää.

Elintarvikevalvontaviranomainen joutuu ajoittain turvautumaan poliisin virka-apuun viranomaistoiminnan varmistamiseksi. Tämä virka-apu on maksullista, vaikkakaan toistaiseksi maksuja ei ole viraston käsityksen mukaan aina peritty. Koska kyse on hyvin usein elintarviketurvallisuuden varmistamisesta ja sitä kautta kansalaisten terveyden turvaamisesta, tulisi poliisin virka-avun toiselle viranomaiselle olla maksutonta. Maksullisuus saattaa heikentää kuntien valvontatyötä. Tähän seikkaan pitäisi saada muutos, joko elintarvikelaissa tai muussa sääntelyssä.